

1.8.11 Číselné výrazy se zápornými čísly

Předpoklady: 010810

Př. 1: Vypočti.

a) $6 \cdot (-12)$

b) $(-5) + (-8)$

c) $(-11) \cdot (-5)$

d) $6 - (-8)$

a) $6 \cdot (-12) = -72$

b) $(-5) + (-8) = -13$

c) $(-11) \cdot (-5) = 55$

d) $6 - (-8) = 6 + 8 = 14$

Př. 2: Vypočti bez kalkulačky.

a) $-5299 - (-6087)$

b) $(-24) \cdot (-119)$

c) $87531 : (-3)$

a) $-5299 - (-6087) = -5299 + 6087 = 788$

$$\begin{array}{r} 6087 \\ -5299 \\ \hline 788 \end{array}$$

b) $(-24) \cdot (-119) = 2856$

$$\begin{array}{r} 119 \\ 24 \\ \hline 476 \\ 238 \\ \hline 2856 \end{array}$$

c) $87531 : (-3) = (-29177)$

$$\begin{array}{r} 87531 : 3 = 29177 \\ 27 \\ 5 \\ 23 \\ 21 \\ 0 \end{array}$$

Př. 3: Vyřeš následující "šipkové rovnice", ověř správnost jejich řešení. Sleduj, jak závisí výsledek rovnice na využití druhého povelu "Čelem vzad". Rovnice přepiš do číselného tvaru a vyřeš je číselně.

a) $|\rightarrow \rightarrow \curvearrowright| \rightarrow \rightarrow \leftarrow| = |\square|$

b) $|\rightarrow \rightarrow \curvearrowright| \rightarrow \rightarrow \leftarrow \leftarrow \curvearrowright| = |\square|$

c) $|\rightarrow \rightarrow \curvearrowright| \rightarrow \rightarrow \curvearrowright \leftarrow| = |\square|$

d) $|\rightarrow \rightarrow \curvearrowright \curvearrowright| \rightarrow \rightarrow \leftarrow| = |\square|$

a) $|\rightarrow \rightarrow \curvearrowright| \rightarrow \rightarrow \leftarrow| = |\rightarrow|$

$2 - (2 - 1) = 2 - 2 + 1 = 1$ nebo $2 - (2 - 1) = 2 - 1 = 1$

b) $|\rightarrow \rightarrow \curvearrowright| \rightarrow \rightarrow \leftarrow \leftarrow \curvearrowright| = |\rightarrow|$

$$2 - (2 - 1) = 2 - 2 + 1 = 1 \text{ nebo } 2 - (2 - 1) = 2 - 1 = 1$$

c)

$$|\rightarrow \rightarrow | \leftarrow | \rightarrow \rightarrow | \leftarrow | \leftarrow | = | \leftarrow |$$

$$2 - (+2) - 1 = 2 - 2 - 1 = -1 \text{ nebo } 2 - (2 - 1) = 2 - 1 = 1$$

d)

$$|\rightarrow \rightarrow | \leftarrow | \leftarrow | \rightarrow \rightarrow | \leftarrow | = | \rightarrow \rightarrow \rightarrow |$$

$$2 + 2 - 1 = 3$$

Druhý příklad „Čelem vzad“ určuje, od kdy příkazy fungují „normálně“ ne obráceně.

Př. 4: Přepiš šipkové rovnice z předchozího příkladu tak, aby neobsahovaly příkaz "Čelem vzad" a přitom se faktický pohyb nezměnil (po vykonání každého pole bude figurka stát na stejném políčku). Jaké pravidlo můžeme použít pro odstranění závorek, před kterými stojí znaménko mínus?

a)

$$|\rightarrow \rightarrow | \leftarrow | \rightarrow \rightarrow | \leftarrow | = | \rightarrow |$$

$$|\rightarrow \rightarrow | \leftarrow \leftarrow | \rightarrow | = | \rightarrow |$$

b)

$$|\rightarrow \rightarrow | \leftarrow | \rightarrow \rightarrow | \leftarrow | \leftarrow | = | \rightarrow |$$

$$|\rightarrow \rightarrow | \leftarrow \leftarrow | \rightarrow | = | \rightarrow |$$

c)

$$|\rightarrow \rightarrow | \leftarrow | \rightarrow \rightarrow | \leftarrow | \leftarrow | = | \leftarrow |$$

$$|\rightarrow \rightarrow | \leftarrow \leftarrow \leftarrow | = | \leftarrow |$$

d)

$$|\rightarrow \rightarrow | \leftarrow | \leftarrow | \rightarrow \rightarrow | \leftarrow | = | \rightarrow \rightarrow \rightarrow |$$

$$|\rightarrow \rightarrow | \rightarrow \rightarrow | \leftarrow | = | \rightarrow \rightarrow \rightarrow |$$

Ve všech případech platí, že příkazy, které jsou mezi dvěma příkazy „Čelem vzad“ se vykonávají převráceně $\Rightarrow$ závorku, před kterou je znaménko mínus, můžeme vypustit, když všem číslům uvnitř obrátíme znaménka.

Závorky se v číselných výrazech vyskytují často.

- Pokud jsou v závorce pouze čísla, můžeme závorku jednoduše vypočítat a tím se ji zbavit: $2 - (4 - 7) = 2 - (-3) = 2 + 3 = 5$. Tento postup se označuje jako **vyčíslení**.
- Velmi často však závorky obsahují i neznámou (písmeno a), kterou nemůžeme připočíst k dalším číslům (například závorku ve výrazu $2 - (x - 7)$ vyčíslit nejde). I v těchto případech se potřebujeme závorky zbavit a přepsat výraz tak, aby ji neobsahoval a přesto se nezměnil. Co v takové situaci můžeme udělat s výrazem $2 - (4 - 7)$?

Můžeme využít zkušenost s předchozím příkladem: vypustit závorku a všem číslům

uvnitř změnit znaménka: $2 - (4 - 7) = 2 - 4 + 7 = 5$. Takový postup se označuje jako **odstranění**.

Př. 5: Spočti dvěma způsoby (vyčíslením závorek i jejich odstraněním).

a) $6 - (3 - 1) + 4$ b) $-2 + (-6) - (3 - 7)$ c) $10 - [2 - (-2 + 5)]$

a)

Vyčíslení: $6 - (3 - 1) + 4 = 6 - 2 + 4 = 8$.

Odstranění: $6 - (3 - 1) + 4 = 6 - 3 + 1 + 4 = 8$.

b)

Vyčíslení: $-2 + (-6) - (3 - 7) = -8 - (-4) = -4$.

Odstranění: $-2 + (-6) - (3 - 7) = -8 - 3 + 7 = -4$.

c) $10 - [2 - (-2 + 5)]$

Vyčíslení: $10 - [2 - (-2 + 5)] = 10 - (2 - 3) = 10 - (-1) = 11$.

Odstranění: $10 - [2 - (-2 + 5)] = 10 - (2 + 2 - 5) = 10 - 2 - 2 + 5 = 11$.

Př. 6: Spočti.

a) $8 - (-3) + 3 \cdot (-4)$ b) $(-2) \cdot 2 \cdot (-3) + 23$ c) $2 \cdot (-1) \cdot (-3) \cdot (-6) : (-4)$

a) $8 - (-3) + 3 \cdot (-4) = 8 + 3 - 12 = -1$

b) $(-2) \cdot 2 \cdot (-3) + 23 = 12 + 23 = 35$

c) $2 \cdot (-1) \cdot (-3) \cdot (-6) : (-4) = (-36) : (-4) = 9$

Př. 7: Spočti.

a) $2 \cdot (-4) + 15 - (-7) + 5 \cdot (-4)$ b) $(-3) \cdot 5 - 12 - (-5) \cdot (-4) - 4 \cdot (-3)$

a) $2 \cdot (-4) + 15 - (-7) + 5 \cdot (-4) = -8 + 15 + 7 - 20 = -6$

b) $(-3) \cdot 5 - 12 - (-5) \cdot (-4) - 4 \cdot (-3) = -15 - 12 - 20 - (-12) = -15 - 20 = -35$

Př. 8: Dopln součtové trojúhelníky.

a)

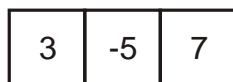
b)

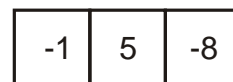
c)

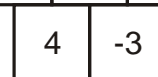
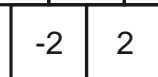
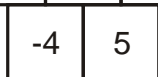
a)

b)

c)

Shrnutí: Mínus před závorkou mění znaménka všech čísel uvnitř.